

KIM LÂN

Vợ nhặt

tập truyện ngắn

vh NHÀ XUẤT BẢN VĂN HỌC

Kim Lân

VỢ NHẬT

Thông tin về ebook

Vợ Nhặt

Tác giả: Kim Lân

Thể loại: Truyện Ngắn

Biên tập: Little Rain

Bìa: Dinh Hoang Minh

Định dạng ebook PDF-A6

Ngày xuất bản: 10-April-2017

Tổng số 43 trang

Click vào đây để đọc online

VỢ NHẬT

Trước kia mỗi chiều, cứ vào lúc chàng vạng mặt người(1) thì Tràng đi làm về. Hấn bước ngật ngưỡng trên con đường khẳng khiu luôn qua cái xóm chợ của những người ngụ cư(2) vào trong bến.

Hấn vừa đi vừa tùm tùm cười, hai con mắt nhỏ tí, gà gà đăm vào bóng chiều, hai bên quai hàm bạch ra, rung rung làm cho cái bộ mặt thô kệch của hấn lúc nào cũng nhấp nhính những ý nghĩ gì vừa lí thú vừa dữ tợn. Hấn có tật vừa đi vừa nói. Hấn làm

nhảm than thở những điều hấn nghĩ.

Trẻ con trong xóm, cứ thấy cái thân hình

to lớn, vập vập của hấn từ dốc chợ đi xuống là ùa cả ra vây lấy hấn, reo cười văng lên:

- A a a... Anh Tràng ! Anh Tràng đã về chúng mày ơi !

- Anh Tràng ơi bố em mấy...

- Anh Tràng ơi đã uống rượu chưa?

- Anh Tràng ơi !...

Đứa túm đằng trước, đứa túm đằng sau, đứa cù, đứa kéo, đứa lôi chân không cho đi. Tràng chỉ ngửa mặt lên cười hênh hếch.

Cái xóm ngụ cư tồi tàn ấy mỗi chiều lại xôn xao lên được một lúc.

Nhưng độ này thì trẻ con không đứa nào buồn ra đón Tràng nữa, chúng nó ngồi ủ

rũ dưới những xó đường không buồn
nhúc nhích. Trong bóng chiều nhá nhem,
Tràng đi từng bước mệt mỏi, chiếc áo
nâu tàng(3) vắt sang một bên cánh tay,
cái đầu trọc

nhấn chúi về đằng trước. Hình như
những lo lắng, chật vật trong một ngày
đề xuống cái lưng to rộng như lưng gấu
của hắn.

Cái đói đã tràn đến xóm này từ lúc nào.
Những gia đình từ những vùng Nam
Định, Thái Bình, đội chiếu(4) lũ lượt
bồng bế, dắt díu nhau lên xanh xám như
những bóng ma, và nằm ngón ngang
khấp lều chõ. Người chết như ngả rạ.
Không buổi sáng nào người trong làng đi
chợ, đi làm đồng không gặp ba bốn cái
thây nằm còng queo bên đường. Không
khí vẫn lên mùi ẩm thối của rác rưởi và

mùi gây của xác người.

Giữa cái cảnh tối sầm lại vì đói khát ấy, một buổi chiều người trong xóm bỗng thấy Tràng về với một người đàn bà nữa. Mặt hấn có một vẻ gì phơn phơ khác thường. Hấn tủm tỉm cười nụ một mình và hai mắt thì sáng lên lấp lánh. Người đàn bà đi sau

hấn chừng ba bốn bước. Thị cắp cái thúng con, đầu hơi cúi xuống, cái nón rách tàng nghiêng nghiêng che khuất đi nửa mặt. Thị có vẻ rón rén, e thẹn. Mấy đứa trẻ con thấy lạ vội chạy ra đón xem. Sợ chúng nó đùa như trước, Tràng vội vàng nghiêm

nét mặt, lắc đầu ra hiệu không bằng lòng.

Mấy đứa trẻ đứng dừng lại, nhìn Tràng,

đột nhiên có đứa gào

lên:

- Anh Tràng ơi ! - Tràng quay đầu lại. Nó cong cổ gào lên lần nữa

- Chông vợ hài.

Tràng bật cười:

- Bố ranh !

Người đàn bà có vẻ khó chịu lắm. Thị nhúu đôi lông mày lại, đưa tay lên xóc xóc lại tà áo. Ngã tư xóm chợ về chiều càng xác xơ, heo hút. Từng trận gió từ cánh đồng thổi vào, ngăn ngắt. Hai

bên dãy phố, úp súp, tối om, không nhà nào có ánh đèn, lửa. Dưới những gốc đa, gốc gạo xù xì bóng những người đói dật dờ đi lại lạng lẽ như những bóng ma.

Tiếng quạ trên mấy cây gạo ngoài bãi chợ cứ gào lên từng hồi thê thiết.

Nhìn theo bóng Tràng và bóng người đàn bà lúi thủi đi về bến, người trong xóm lạ lắm. Họ đứng cả trong ngưỡng cửa nhìn ra bàn tán. Hình như họ cũng hiểu được đôi phần. Những khuôn mặt hốc hác u tối của họ bỗng dưng rạng rỡ hẳn lên. Có cái gì

lạ lùng và tươi mát thổi vào cuộc sống đói khát, tăm tối ấy của họ. Một người thở dài. Người khác khẽ thì thầm hỏi:

- Ai đấy nhỉ? ... Hay là người dưới quê bà cụ Tứ mới lên?

- Chả phải, từ ngày còn mồ ma ông cụ Tứ(5) có thấy họ mạc nào lên thăm đâu.

- Quái nhỉ?

Im một lúc, có người bỗng lại cười lên rung rúc:

- Hay là vợ anh cu Tràng? ừ khéo mà vợ anh cu Tràng thật anh em ạ, trông chị ta thèn thẹn hay đáo để.

- Ôi chao! Giời đất này còn rước cái của nợ đời về. Biết có nuôi nổi nhau sống qua được cái thì này không?

Họ cùng nín lặng.

Người đàn bà như cũng biết xung quanh người ta đang nhìn dồn cả về phía mình, thị càng ngượng ngịu, chân nọ bước dúi cả vào chân kia. Hắn cũng biết thế, nhưng hắn lại lấy vậy làm thích ý lắm, cái mặt cứ vênh lên tự đắc với mình. Người đàn bà

càu nhàu câu gì trong miệng. Hắn quay

lại hỏi:

- Gì hả?

- Không.

Hắn cũng càu nhàu:

- Làm gì mà họ khỏe nhìn thế không biết? - Hắn bỗng đứng dừng lại nhìn ngang nhìn ngửa.

- Này bác Tràng ! Bác Tràng ! ...

Sau một khuôn cửa tối, một cái đầu trọc thò ra gọi giật giọng.

Tràng lật đật quay lại.

- Về muộn mấy? Hăng vào chơi cái đã nào.

Tràng đứng lại thoái thác:

- Thôi ông để cho đến hôm khác.

Cái đầu trọc nháy nháy một con mắt, hất hất về phía người đàn bà hóm hình:

- Cánh nào đấy?

- à hà... người quen. Thôi để hôm khác ông nhá.

Hắn quay ngoắt trở ra, lật đật chạy theo người đàn bà, như người xấu hổ chạy trốn. Người đàn bà đã đi đến trước cái miếu cũ. Tràng gọi với:

- ấy rẽ lối này cơ mà.

- Đằng này à?

- ừ.

Hai người lặng lẽ rẽ xuống một con đường nhỏ. Con đường sâu thăm thẳm,

luồn giữa hai bờ tre cao vút. ở đây vắng vẻ, thoải mái. Hấn định nói với thị một vài câu rõ tình tứ mà chẳng biết nói

thế nào. Hấn cứ lúng ta lúng túng, tay nọ xoa xoa vào vai kia đi bên người đàn bà. Thị cũng không nói gì, hai con mắt tự lự(6) nhìn ra phía trước. Tiếng gió trên bờ tre rì rào và tiếng lá khô kêu sào sạc dưới bàn chân.

Trong một lúc Tràng hình như quên hết những cảnh sống ê chề, tăm tối hằng ngày, quên cả cái đói khát ghê gớm đang đe dọa, quên cả những tháng ngày trước mặt. Trong lòng hấn bây giờ

chỉ còn tình nghĩa giữa hấn với người đàn bà đi bên. Một cái gì mới mẻ, lạ lẫm, chưa từng thấy ở người đàn ông nghèo khổ ấy, nó ôm ấp, mơn man khắp da thịt Tràng, tựa hồ như có bàn tay vuốt nhẹ

trên sống lưng.

- Sắp đến chưa? - Người đàn bà chợt hỏi.

- Sắp

- Nhà có ai không?

- Có một mình tôi mấy u.

Thị tùm tùm cười:

- Đã một mình lại còn mấy u. Bé lắm đấy!

Hắn bật cười:

- à nhĩ.

Câu chuyện xem chừng đã thân thân. Hắn đi sát gần bên thị hơn, ngẫm nghĩ một lúc, chợt hắn giơ cái chai con vắn cầm lăm lăm một bên tay lên khoe:

- Dầu tối thấp đây này.

- Sang nhĩ.

- Khá thôi. Hai hào đấy, đắt quá, cơ mà thôi chả cần.

- Hoang nó vừa vừa chứ.

Hắn chắc lười:

- Vợ mới vợ miếc cũng phải cho nó sáng sủa một tí chứ, chả nhẽ chưa tối đã rúc vào ngay, hì hì...

- Khỉ gió.

Thị phát đánh đét vào lưng hắn, khoằm mặt lại.

Hắn thích chí ngựa cổ cười khanh khách.

Mấy con chó giật mình chạy thọt vào trong lũy thò mõm ra sủa văng lên.

Tràng nhặt một hòn gạch vung tay ném mạnh một cái:

- Mẹ bố chúng mày cần gì thế!

- Vẫn chưa đến à?

- Còn chán.

- Khiếp.

Thị cau mặt lại, giầy lên. Hấn phì ra cười, cúi xuống nhắc cành dong dấp cống ra reo lên:

- Đây rồồ- ời !...

Thị lẳng lặng theo hấn vào trong nhà, cái nhà vắng teo đứng rúm ró trên mảnh vườn mọc lổn nhồn những búi cỏ dại. Thị đảo mắt nhìn xung quanh, cái ngực gầy lép nhô hấn lên, nén một tiếng thở dài. Tràng xăm xăm bước vào trong nhà,

nhắc tằm

phên rách sang một bên, thu dọn những niêu bát, xống áo vứt bừa bộn cả trên giường, dưới đất. Hấn quay lại nhìn thì cười cười:

- Không có người đàn bà, nhà cửa thế đấy!

Thị nhếch mép cười nhạt nhẽo. Tràng vỗ vỗ xuống giường đơn đả:

- Ngồi đây!... Ngồi xuống đây, tự nhiên...

Người đàn bà theo lời hấn ngồi móm xuống mép giường. Cả hai bỗng cùng ngượng ngịu. Tràng đứng tây ngậy ra giữa nhà một lúc, chợt hấn thấy sò sọ. Chính hấn cũng không hiểu sao hấn sọ, hấn lấm lét bước vội mấy bước ra sân gắt lên:

- Sao hôm nay bà lão về muộn thế không biết!

Hắn loanh quanh hết chạy ra ngõ đứng ngóng, lại chạy vào sân nhìn trộm vào trong nhà. Thị vẫn ngồi móm ở mép giường, hai tay ôm khư khư cái thúng, mặt bần thần.

Hắn nghĩ bụng: "Quái sao nó lại buồn thế nhỉ?... ồ sao nó lại buồn thế nhỉ?...". Hắn nhớ vu vơ một bãi nước bọt, túm túm cười một mình. Nhìn thị ngồi ngay giữa nhà, đến bây giờ hắn vẫn còn ngỡ ngợ như không phải thế. Ra hắn đã có vợ rồi đấy ư? Hà ! Việc xảy ra thật hắn cũng không ngờ, hắn cũng chỉ tầm phơ tầm phào(7) đâu có hai bận ấy thế mà thành vợ thành chồng...Ít lâu nay hắn xe thóc Liên đoàn (8) lên tỉnh. Mỗi bận qua cửa nhà kho lại thấy mấy chị con gái ngồi

vêu ra ở đây. Hấn đoán họ ngồi đấy nhặt hạt rơi vãi, hay ai có công việc gì gọi đến thì làm. Một lần hấn đang gò lưng kéo cái xe bò thóc vào dốc tỉnh, hấn hò một câu chơi cho đỡ nhọc. Hấn hò rằng:

"Muốn ăn cơm trắng mấy giò này!

Lại đây mà đẩy xe bò với anh, nì!"

Chủ tâm hấn cũng chẳng có ý chòng ghẹo cô nào, nhưng mấy cô gái lại cứ đẩy vai cô ả này ra với hấn, cười như nắc nẻ:

- Kìa anh ấy gọi! Có muốn ăn cơm trắng mấy giò thì ra đẩy xe bò với anh ấy!

Thị cong còn:

- Có khối cơm trắng mấy giò đấy! Này, nhà tôi ơi, nói thật hay nói khoác đấy?

Tràng ngoài cổ lại vuốt mồ hôi trên mặt cười:

- Thật đấy, có đấy thì ra mau lên!

Thị vùng đứng dậy, ton ton chạy lại đẩy xe cho Tràng.

- Đã thật thì đấy chứ sợ gì, đằng ấy nhỉ !

- Thị liếc mắt, cười tít.

Tràng thích lắm. Từ cha sinh mẹ đẻ đến giờ, chưa có người con gái nào cười với hắn tình tứ như thế.

Lần thứ hai, Tràng vừa trả hàng xong, ngồi uống nước ở ngoài cổng chợ tỉnh thì thị ở đâu sầm sập chạy đến. Thị đứng trước mặt hắn sừng sĩa nói:

- Điều ! Người thế mà điều !

Hắn giương mắt nhìn thị, không hiểu.

Thật ra lúc ấy hấn cũng chưa nhận ra thị là ai. Hôm nay thị rách quá, áo quần tả toí như tổ đĩa, thị gầy sọp hấn đi, trên cái khuôn mặt lưỡi cày xám xịt chỉ còn thấy hai con mắt.

- Hôm ấy leo lẻo cái mồm hén xuống, thế mà mất mặt.

À, hấn nhớ ra rồi, hấn toét miệng cười:

- Chả hôm ấy thì hôm nay vậy. Này hăng ngồi xuống ăn miếng giàu đã.

- Có ăn gì thì ăn, chả ăn giàu.

Thị vẫn đứng cong cớn trước mặt hấn.

- Đây, muốn ăn gì thì ăn.

Hấn vỗ vỗ vào túi:

- Rích bố cu(9), hờ!

Hai con mắt trũng hoáy của thị tức thì sáng lên, thị đơn đả:

- Ăn thật nhá! ừ ăn thì ăn sợ gì.

Thế là thị ngồi sà xuống ăn thật. Thị cầm đầu ăn một chặp bốn bát bánh đúc liền chẳng chuyện trò gì. ăn xong thị cầm dĩa đôi đũa quệt ngang miệng, thở:

- Hà, ngon! Về chị ấy thấy hụt tiền thì bỏ bố.

Hắn cười:

- Làm đếch gì có vợ. Này nói đùa chứ có về với tớ thì ra khuân hàng lên xe rồi cùng về.

Nói thế Tràng cũng tưởng là nói đùa, ai ngờ thị về thật. Mới đầu anh chàng cũng chợn(10), nghĩ: thóc gạo này đến cái thân mình cũng chả biết có nuôi nổi không, lại

còn đèo bông(11). Sau không biết nghĩ thế nào hấn chặc lưỡi một cái:

- Chắc, kệ!

Hôm ấy hấn đưa thị vào chợ tỉnh bỏ tiền ra mua cho thị cái thúng con đựng vài thứ lật vặt và ra hàng cơm đánh một bữa thật no nê rồi cùng đẩy xe bò về...

Tràng chợt đứng dừng lại, lắng tai nghe. Ngoài ngõ có tiếng người húng hắng ho, một bà lão từ ngoài rặng tre lọng khọng đi vào ngõ. Bà lão vừa đi vừa lẩm bẫm tính toán gì trong miệng.

Thấy mẹ, Tràng reo lên như một đứa trẻ, và gọi với vào trong nhà:

- U đã về đấy!

Hấn lật đật chạy ra đón:

- Hôm nay sao u về muộn thế ! Làm tôi đợi nóng cả ruột. Bà cụ Tứ nhấp nháy hai con mắt nhìn Tràng, chậm chạp hỏi:

- Có việc gì thế vậy?

- Thì u hãy cứ vào trong nhà đã nào.

Bà lão phấp phồng bước theo con vào trong nhà. Đến giữa sân bà lão đứng sững lại, bà lão càng ngạc nhiên hơn. Quái sao lại có người đàn bà nào ở trong ấy nhỉ? Người đàn bà nào lại đứng ngay đầu giường thằng con mình thế kia? Sao lại chào mình bằng u? Không phải con cái Đục mà. Ai thế nhỉ? Bà lão hấp háy cặp mắt cho đỡ nhoèn vì tự dưng bà lão thấy mắt mình nhoèn ra thì phải. Bà lão nhìn kỹ người đàn bà lần nữa, vẫn chưa nhận ra người nào. Bà lão quay lại nhìn con tỏ ý không hiểu.

Tràng tươi cười:

- Thì u hăng vào ngồi lên giường lên điếc chính chện cái đã nào.

Bà lão lập cập bước vào. Người đàn bà tưởng bà lão già cả, điếc lác, thị cất tiếng chào lần nữa:

- U đã về ạ!

Ô hay, thế là thế nào nhỉ? Bà lão bắn khoăn ngồi xuống giường.

Tràng nhắc mẹ:

- Kia nhà tôi nó chào u.

Thấy mẹ vẫn chưa hiểu, hấn bước lại gần nói tiếp:

- Nhà tôi nó mới về làm bạn với tôi đây u ạ! chúng tôi phải duyên phải kiếp với

nhau... Chẳng qua nó cũng là cái số cả...

Bà lão cúi đầu nín lặng. Bà lão hiểu rồi. Lòng người mẹ nghèo khổ ấy còn hiểu ra biết bao nhiêu cơ sự, vừa ai oán vừa xót thương cho số kiếp đứa con mình. Chao ôi, người ta dựng vợ gả chồng cho con là lúc trong nhà ăn nên làm nổi, những mong sinh con đẻ cái mở mặt sau này. Còn mình thì... Trong kẽ mắt kèm nhèm của bà rỏ xuống hai dòng nước mắt... Biết rằng chúng nó có nuôi nổi nhau sống qua được cơn đói khát này không?

Bà lão khẽ thở dài đứng lên, dăm dăm nhìn người đàn bà. Thị cúi mặt xuống, tay vân vê tà áo đã rách bợt. Bà lão nhìn thị và bà nghĩ: Người ta có gặp bước khó khăn, đói khổ này, người ta mới lấy đến con mình. Mà con mình mới có vợ được... Thôi thì bốn phận bà là mẹ, bà đã

chẳng lo lắng được cho con... May ra mà qua khỏi được cái tao đoạn này(12) thì thằng con bà cũng có vợ, nó yên bề nó, chẳng may ra ông giờ bắt chết cũng phải chịu chứ biết thế nào mà lo cho hết được?

Bà lão khẽ dặng hắng một tiếng, nhẹ nhàng nói với "nàng dâu mới":

- Ủ, thôi thì các con đã phải duyên phải kiếp với nhau, u cũng mừng lòng...

Tràng thở đánh phào một cái, ngực nhẹ hẳn đi. Hấn ho khẽ một tiếng, bước từng bước dài ra sân. Bà cụ Tứ vẫn từ tốn tiếp lời:

- Nhà ta nghèo con ạ. Vợ chồng chúng mày liệu mà bảo nhau làm ăn. Rồi ra may mà ông giờ cho khá... Biết thế nào hở con, ai giàu ba họ, ai khó ba đời? Có

ra thì rồi con cái chúng mày về sau.

Bà lão đắm đắm nhìn ra ngoài. Bóng tối trùm lấy hai con mắt. Ngoài xa dòng sông sáng trắng uốn khúc trong cánh đồng tối. Mùi đốt đồng rấm(13) ở những nhà có người chết theo gió thoảng vào khét lẹt. Bà lão thở nhẹ ra một hơi dài. Bà lão nghĩ đến ông lão, nghĩ đến đưa con gái út. Bà lão nghĩ đến cuộc đời cực khổ dài dằng dặc của mình. Vợ chồng chúng nó lấy nhau, cuộc đời chúng nó liệu có hơn bố mẹ trước kia không?...

- Con ngồi xuống đây. Ngồi xuống đây cho đỡ mỏi chân.

Bà lão nhìn người đàn bà, lòng đầy thương xót. Nó bây giờ là dâu là con trong nhà rồi. người đàn bà khế nhúc nhích, thị vẫn khép nép đứng nguyên chỗ cũ. Bà lão hạ thấp giọng xuống thân

mật:

- Kể có ra làm được dăm ba mâm thì phải đấy, nhưng nhà mình nghèo, cũng chả ai người ta chấp nhận chỉ cái lúc này. Cốt làm sao chúng mày hòa thuận là u mừng rồi. Năm nay thì đói to đấy.

Chúng mày lấy nhau lúc này, u thương quá...

Bà cụ ghen lời không nói được nữa, nước mắt cứ chảy xuống ròng ròng. Tràng đứng ngoài thấy vậy, hấn bực mình quá hăm hăm bước vào trong nhà, đánh diêm đốt đèn. Thấy sáng, bà lão vội vàng lau nước mắt ngừng lên:

- Có đèn đấy à? ừ thắp lên một tí cho sáng sửa... Dầu bây giờ đắt gôm lên ấy mày ạ.

Bà lão đứng dậy uể oải sang giường bên kia nằm. Tràng làu bầu trong miệng: "Chán quá, chẳng đâu vào đâu tự nhiên cũng khóc!"

Tiếng bà cụ Tứ bên kia nói với sang:

- Hôm nào nghỉ ở nhà kiếm lấy ít nửa về đan cái phen mà ngăn ra mày ạ.

- Vâng.

Tràng ngoan ngoãn đáp lời mẹ. Hấn toan quay lại bảo thị cởi áo đi nằm, nhưng thấy thị ngồi bần thần dưới chân giường tự nhiên hấn lại không dám. Hấn lẳng lẳng ngồi xuống cái ghế bên cạnh, cả hai cùng sượng sùng chả biết nói gì. ánh đèn vàng đục ở góc nhà tỏa ra ấm áp và kéo dài hai cái bóng trên vách. Bên ngoài gió từ mặt sông thổi lên rì rào như tiếng người thầm thì nói chuyện. Giữa sự im

lặng của đôi vợ chồng mới, có tiếng ai hò khóc(14) ngoài xóm lọt vào tỉ tê lúc to lúc nhỏ. Người đàn bà bỗng thở dài. Tràng quay lại khẽ hỏi:

- Buồn à?

- Không.

- Gớm sao lúc này nói chuyện dai thế, đợi sốt cả ruột.

Thị lườm hắn không trả lời. Hắn xích lại cười cười:

- Thôi khuya rồi đấy, ngủ đi.

Thị giờ tay củng vào trán hắn:

- Chỉ được cái thế là nhanh. Dơ!

Hắn cười khì khì, vươn cổ thối tắt phụt ngọn đèn. Trong đêm khuya tiếng hò

khóc tỉ tê nghe càng rõ...

Sáng hôm sau, mặt trời lên bằng con sào, Tràng mới trở dậy. Trong người êm ái lửng lơ như người vừa ở trong giấc mơ đi ra. Việc hấn có vợ đến hôm nay hấn vẫn còn ngỡ ngàng như không phải.

Hấn chấp hai tay sau lưng lững thững bước ra sân. ánh nắng buổi sáng mùa hè sáng lóa xói vào hai con mắt còn cay xè của hấn. Hấn chớp chớp liên hồi mấy cái, và bỗng vừa chợt nhận ra, xung quanh mình có cái gì vừa thay đổi mới mẻ, khác lạ. Nhà cửa, sân vườn hôm nay đều được quét tước, thu dọn sạch sẽ gọn gàng. Mấy chiếc quần áo rách như tổ đĩa vẫn vắt khươm mười niên (15) ở một góc nhà đã thấy đem ra sân hong. Hai cái ang nước (16) vẫn để khô cong ở dưới gốc ôi đã kín nước đầy ăm ắp. Đống rác mùn

tung hoành ngay lối đi đã hót sạch.

Ngoài vườn người mẹ đang lúi húi giẫy những bụi cỏ mọc nham nhở. Vợ hắt quét lại cái sân, tiếng chổi từng nhát kêu sà sạt trên mặt đất. Cảnh tượng thật đơn giản, bình thường nhưng đối với hắt lại rất thấm thía cảm động. Bỗng nhiên hắt thấy hắt thương yêu gắn bó với cái nhà của hắt lạ lùng. Hắt đã có một gia đình. Hắt sẽ cùng vợ sinh con đẻ cái ở đây. Cái nhà như cái tổ ấm che mưa che nắng. Một nguồn vui sướng, phấn chấn đột ngột tràn ngập trong lòng. Bây giờ hắt mới thấy hắt nên người, hắt thấy hắt có bốn phận phải lo lắng cho vợ con sau này. Hắt xăm xăm chạy ra giữa sân, hắt cũng muốn làm một việc gì để dự phần tu sửa lại căn nhà.

Bà cụ Tứ chợt thấy con giai đã dậy, bà

lão nhẹ nhàng bảo nàng dâu:

-Anh ấy dậy rồi đấy. Con đi dọn cơm ăn chẳng muộn.

-Vâng.

Người đàn bà lẳng lặng đi vào trong bếp. Tràng nom thị hôm nay khác lắm, rõ ràng là người đàn bà hiền hậu đúng mực không còn vẻ gì chao chát chỏng lỏn(17) như mấy lần Tràng gặp ở ngoài tỉnh. Không biết có phải vì mới làm dâu mà thị tu chí làm ăn không? Bà mẹ Tràng cũng nhẹ nhõm, tươi tỉnh khác ngày thường, cái mặt búng beo u ám của bà rạng rỡ hẳn lên. Bà lão xăm xắn(18) thu dọn, quét tước nhà cửa. Hình như ai nấy đều có ý nghĩ rằng thu xếp cửa nhà cho quang quẻ, nề nếp thì cuộc đời họ có thể khác đi, làm ăn có cơ khấm khá hơn.

Bữa cơm ngày đói trông thật thảm hại. Giữa cái mẹt rách có độc một lùm rau chuối thái rối, và một đĩa muối ăn với cháo, nhưng cả nhà đều ăn rất ngon lành. Bà cụ vừa ăn vừa kể chuyện làm ăn, gia cảnh với con dâu. Bà lão nói toàn chuyện vui, toàn chuyện sung sướng về sau này:

-Tràng ạ. Khi nào có tiền ta mua lấy đôi gà. Tao tin rằng cái chỗ đầu bếp kia làm cái chuồng gà thì tiện quá. Này ngoảnh đi ngoảnh lại chả mấy mà có ngay đàn gà cho mà xem...

Tràng chỉ vâng. Tràng vâng rất ngoan ngoãn. Chưa bao giờ trong nhà này mẹ con lại đầm ấm, hòa hợp như thế. Câu chuyện trong bữa ăn đang đà vui bỗng ngừng lại. Niêu cháo lỏng bồng, mỗi người được có lưng lưng hai bát đã hết

nhân.

Bà lão đặt đũa bát xuống, nhìn hai con vui vẻ:

-Chúng mày đợi u nhá. Tao có cái này hay lắm cơ.

Bà lật đật chạy xuống bếp, lễ mễ bung ra một cái nồi khói bốc lên nghi ngút. Bà lão đặt cái nồi xuống bên cạnh mẹt com, cầm cái môi vừa khuấy khuấy vừa cười:

-Chè đây. - Bà lão múc ra một bát - Chè khoán(19) đây, ngon đáo để cơ.

Người con dâu đón lấy cái bát, đưa lên mắt nhìn, hai con mắt thị tối lại. Thị điềm nhiên và vào miệng. Tràng cầm cái bát thứ hai mẹ đưa cho, người mẹ vẫn tươi cười, đon đả:

-Cám đấy mày ạ, hì. Ngon đáo để, cứ thử

ăn mà xem. Xóm ta khối nhà còn chả có cám mà ăn đấy.

Tràng cầm đôi đũa, gọt một miếng bỏ vội vào miệng. Mặt hấn chun ngay lại, miếng cám đắng chát và nghẹn bứ trong cổ. Bữa cơm từ đấy không ai nói câu gì, họ cắm đầu ăn cho xong lần, họ tránh nhìn mặt nhau. Một nỗi tủi hờn len vào tâm trí mọi người.

Ngoài đình bỗng dội lên một hồi trống, dồn dập, vội vã. Đàn quạ trên những cây gạo cao chót vót ngoài bãi chợ hót hoảng bay vù lên, lượn thành từng đám bay vùn trên nền trời như những đám mây đen. Người con dâu khế thở dài, thị nói lí nhí trong miệng:

-Trống gì đấy, u nhỉ?

-Trống thúc thuế đấy. Đằng thì nó bắt

gồng đay, đằng thì nó bắt đóng thuế. Giời đất này không chắc đã sống qua được đâu các con ạ... - Bà lão ngoảnh vội ra ngoài. Bà lão không dám để con dâu nhìn thấy bà khóc.

Người con dâu có vẻ lạ lắm, thị làm bầm:

- Ở đây vẫn phải đóng thuế cơ à?

Im lặng một lúc thị lại tiếp:

-Trên mạn Thái Nguyên, Bắc Giang người ta không chịu đóng thuế nữa đâu. Người ta còn phá cả kho thóc của Nhật, chia cho người đói nữa đấy.

Tràng thần mặt ra nghĩ ngợi. Cái mặt to lớn bặm lại, khó dăm dăm. Miếng cám ngậm trong miệng hắn đã bã ra chất xít... Hắn đang nghĩ đến những người phá kho thóc Nhật. Tràng hỏi vội trong miếng

ăn:

-Việt Minh phải không?

-Ừ, sao nhà biết?

Tràng không trả lời. Trong ý nghĩ của hần vụt hiện ra cảnh những người nghèo đói ầm ầm kéo nhau đi trên đê Sộp. Đàng trước có lá cờ đỏ to lắm.

Hôm ấy hần lảng máng nghe người ta nói họ là Việt Minh đấy. Họ đi cướp thóc đấy. Tràng không hiểu gì sợ quá, kéo vội xe thóc của Liên đoàn tắt cánh động đi lối khác.À ra họ đi phá kho thóc chia cho người đói. Tự dưng hần thấy ân hận, tiếc rẻ vẫn vợ, khó hiểu. Ngoài đình tiếng trống thúc thuế vẫn dồn dập. Mẹ và vợ Tràng đã buông đũa đứng dậy. Trong óc Tràng vẫn thấy đám người đói và lá cờ đỏ bay phấp phới...

Chú thích

- (1) *Lúc chàng vạng mặt người: Lúc chiều muộn, nhìn không rõ mặt người*
- (2) *Ngụ cư: người quê ở nơi khác đến ngụ trú ngụ.*
- (3) *Tàng: cũ*
- (4) *Đội chiếu: Lấy cái chiếu, cuộn lại, buộc túm một đầu, chụp lấy đầu và cuộn quanh người mà đi để chống rét. Đây là hình ảnh rất phổ biến ở miền Bắc nước ta thời kỳ có nạn đói khủng khiếp giết hại hơn hai triệu người vào mùa đông 1944 và mùa xuân 1945.*
- (5) *Còn mồ ma ông cụ Tứ: lúc cụ Tứ còn sống.*
- (6) *Tư lự: suy nghĩ và lo lắng.*
- (7) *Chỉ tầm phơ tầm phào: chỉ nói chơi, nói đùa.*

(8) Thóc liên đoàn: Liên đoàn là một tổ chức chuyên thu mua thóc cho Nhật hồi trước Cách mạng Tháng Tám 1945.

(9) Rích bố cu: tiền nhiều lắm (Tiếng Pháp phát âm theo lối bình dân).

(10) Chọn: sợ.

(11) Đèo bông: mang thêm, vướng bận thêm vào một cái gì khó gỡ ra được. "Vì cam cho quýt đèo bông. Vì em nhan sắc nên lòng nhớ thương..." (Ca dao). "Đôi ta chút nghĩa đèo bông. Đến nhà, trước liệu nói sòng cho minh" (Truyện Kiều).

(12) Tao đoạn này: Thời buổi này, giai đoạn này.

(13) Đốt đồng rấm: đốt cháy âm ỉ (thường là một đồng chấu) cốt có khói để xua bớt tử khí.

(14) Hờ khóc: khóc to, vừa khóc vừa kể lể.

(15) Khuơm mười niên: rất lâu rồi.

(16) Cái ang nước: dụng cụ đựng nước bằng gốm,

thân tròn, miệng rộng giống như cái vại.

(17) Chông lòn: nói năng đanh đá, xấc xược; trái nghĩa với dịu dàng, lễ phép.

(18) Xăm xắn: mau mắn, hăng hái.

(19) Chè khoán: một thứ chè ngon nấu bằng đỗ xanh đãi sạch vỏ, nấu nhuyễn và đặc, đổ ra đĩa và cắt thành từng miếng. Có lẽ đây là tiếng địa phương vùng quê tác giả (giống như chè khó ở nơi khác).